

Araştırma Makalesi / Research Article

**ANTONİS SAMARAKİS'İN *SARIŞIN ATLI, BİSİKLET*
VE *SAVAŞ HİKÂYESİ* ADLI ÖYKÜLERİNDE ÇOCUK
VE UMUT TEMASI**

Serap MEMET*

Öz: İkinci Dünya Savaşı sonrası çağdaş Yunan edebiyatının önemli temsilcilerinden Antonis Samarakis'in (1919-2003) eserlerinde çocuk figürü ve umut teması ayrıcalıklı ve çok katmanlı bir yere sahiptir. Samarakis, çocuğu yalnızca masumiyetin değil, aynı zamanda geleceğin, direncin ve vicdanın da simgesi olarak kullanır. Çocuk figürü, savaşın yarattığı büyük travmaların ortasında, insani değerleri ve umut duygusunu canlı tutan bir unsur olarak öne çıkar. Toplumsal hafızanın diri tutulmasında da etkin bir rol üstlenen çocuk karakterler hem geçmişin yıkıcılığına tanıklık eder hem de umut dolu bir geleceğe dair inşa potansiyeli taşır. Samarakis insanın özünde “iyi” olduğunu varsayar. Öykülerindeki çocuklar, savaşın yol açtığı yıkımı aşma çabasının, işte bu “iyilikle” birleşerek mümkün olabileceğini simgeler. Daha ötede, Samarakis'in çocuk kahramanlarının doğal saflığı, sezgisel bilgeliği ve sorgulayıcı bakışları, mevcut toplumsal düzendeki çelişkileri görünür kılar ve eleştiri imkânları yaratır. Bu yönüyle ve kritik anlamda, çocuk hem edilgen bir kurban hem de sessiz bir muhalif olarak anlatının merkezine yerleştirilir. Bu formülasyon Samarakis'in hem sosyolojik hem de edebi açıdan sağlam bir zeminde durmasını sağlayarak, yalnızca savaşın değil, savaş sonrası toplumun da vicdan muhasebesini çocuk üzerinden gerçekleştirebilmesine olanak tanır.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş Yunan Edebiyatı, Antonis Samarakis, Çocuk, Umut, Öykü.

* Öğr. Gör., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul, ORCID: orcid.org/0000-0002-1642-3986, E-posta: serap.memet@istanbul.edu.tr

* Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

** Yunancadan Türkçeye yapılan çeviriler, aksi belirtilmedikçe bu çalışmanın yazarına aittir.

THE THEMES OF CHILDHOOD AND HOPE IN ANTONIS SAMARAKIS'S SHORT STORIES *THE BLOND HORSEMAN, THE BICYCLE AND THE WAR STORY*

Abstract: In the works of Antonis Samarakis (1919–2003), one of the key figures of modern Greek literature after World War II, the figure of the child holds a privileged and multilayered position. Samarakis employs the child not only as a symbol of innocence, but also of the future, resilience, and conscience. Amidst the profound traumas caused by war, the child figure emerges as a vital element in preserving human values and sustaining a sense of hope.

Child characters, who also play an active role in maintaining collective memory, both bear witness to the destructive force of the past and embody the potential for reconstructing the future. Samarakis assumes a fundamental belief in the inherent goodness of humanity. The children in his stories symbolize the possibility of overcoming the devastation of war through this very sense of “goodness.” Moreover, the natural purity, intuitive wisdom, and questioning gaze of Samarakis’s child protagonists offer an indirect yet powerful critique of the contradictions made visible within the social order they inhabit. In this respect, and in a critical sense, the child is placed at the center of the narrative as both a passive victim and a silent dissenter. This formulation allows Samarakis to remain grounded both sociologically and literarily, making it possible for him to conduct a moral reckoning not only with war itself but also with post-war society—through the figure of the child.

Key Words: Modern Greek Literature, Antonis Samarakis, Child, Hope, Short Story.

Extended Abstract: Antonis Samarakis (1919–2003) is one of the seminal figures in modern Greek literature, standing out as a writer who rigorously interrogates existential questions, social challenges, the relationship between the individual and society, and the pursuit of personal freedom. Samarakis conceptualizes the human being as a subject constrained by socio-environmental structures, while simultaneously underscoring the inherent potential of the individual to transcend these limitations. His literary oeuvre engages deeply with universal values and the struggle for liberty, thereby inviting interpretation through a humanistic perspective.

Following the Second World War, the emergence of the Post-War First Generation of Greek writers marked a significant shift in thematic and narrative paradigms. Having borne direct witness to wartime atrocities,

these authors articulated personal and collective trauma through ethically charged and socially engaged storytelling. Their narratives reflect the broader socio-cultural transformations in post-war Greece and often embrace modernist strategies to interrogate both historical ruptures and their lingering effects. Within this literary milieu, Samarakis's short fiction exemplifies the convergence of ethical concern and formal innovation, offering critical insight into the moral and cultural reconstruction of a traumatized society.

As a representative of this generation, Samarakis embodies the disorientation of individuals suspended between the remnants of war and the aspirations of peace. His characters often inhabit a liminal space where memory, both individual and collective, is fragmented by the lasting imprint of conflict, occupation, and political instability. His narratives foreground this temporal and psychological dislocation as a site of inquiry and reflection.

In short stories such as *The Blond Knight*, *The Bicycle*, and *The War Story*, Samarakis frequently centers child protagonists. Notably, the 1954 collection *Hope Is Sought* (*Ziteitai Elpis*), composed of twelve short stories, articulates a profound existential lament encapsulated in its title. These stories explore the dialectic of despair and hope within an oppressive world, examining themes such as existential uncertainty, the erosion of faith, and the tension between individual agency and structural constraints.

The figure of the child in Samarakis's fiction functions not merely as a narrative device but as a symbolic agent of transformation. Childhood becomes a metaphorical space representing purity, potentiality, and the capacity for renewal. Particularly in times of social crisis, the child emerges as a bearer of hope and a signifier of future-oriented change. The recurrence of this motif signals the author's investment in cultural and ideological critique through allegorical representation.

Samarakis's humanist ethos permeates his works, underscoring the primacy of empathy, solidarity, and moral responsibility. His literary project situates the child figure at the epistemological core of his critique, offering a dual symbolism: on the one hand, the child embodies innocence and aspirational hope; on the other, it confronts the reader with the brutal realities of sociopolitical violence and moral decay. This juxtaposition renders visible the often-overlooked dimensions of suffering and resilience in the human condition.

Despite portraying bleak historical realities, Samarakis retains a steadfast belief in the possibility of a more humane and just future. He probes the psychological interiority of his characters—particularly their fears, aspirations, and contradictions—with precision and restraint. Eschewing

elaborate stylistic ornamentation, his narratives favor a concise, poignant prose style marked by repetition and semantic emphasis. This aesthetic strategy not only amplifies the emotional intensity of his characters' inner conflicts but also enhances the reader's empathetic engagement with the text. These narrative techniques, recurrent across his oeuvre, distinguish his literary voice and contribute to the intellectual rigor of his works.

In this light, Samarakis's fiction transcends the personal and historical to articulate a broader philosophical vision of humanity. The remnants of war are not depicted solely as material devastation but as moral collapse inscribed upon the human conscience. Central motifs such as alienation, the quest for freedom, and the defense of human dignity recur throughout his narratives, rendering his fiction a continuous reflection on the ethical imperatives of modernity.

Ultimately, Samarakis constructs the figure of the child as a conduit for hope, anchoring the narrative arc in a progression from despair to the possibility of redemption. This literary gesture affirms the enduring relevance of humanistic values in the face of historical trauma and sociopolitical oppression. His narratives underscore the necessity of ethical memory and collective responsibility, positioning the search for human dignity as the foundational concern of his literary vision.

Giriş

Antonis Samarakis, insanın varoluşsal sorunlarını, toplumla ilişkisini ve bireysel özgürlüğünü derinlemesine sorgulayan bir yazar olarak kabul edilir. Bu bağlamda, onu "hümanist yazar" olarak tanımlamak mümkündür. Samarakis, ins

anı, çevresel koşullar ve toplumsal yapılar tarafından sınırlanmış bir birey olarak sunar, ancak aynı zamanda insanın bu sınırlamaları aşabilme potansiyelini her fırsatta vurgular.

Yazarın eserlerinde insanın evrensel değerleri ve özgürlük mücadelesi konularına odaklanması, onun hümanist bir perspektiften değerlendirilmesine olanak tanır. Ancak, Samarakis'in hümanizm anlayışının, özellikle bireysel özgürlük ve insanın toplumla olan çatışması açısından daha karamsar ve eleştirel yönleri de vardır. Bu nedenle "hümanist yazar" etiketi, onun idealleriyle örtüşse de karmaşık bir anlam taşır ve irdelenmesi gerekir.

Samarakis'in tüm edebi üretiminde, insanlara duyduğu bağlılık ve sevgi çocuk simgesi üzerinden anlatılır.¹ Çocuk, yozlaşmamış, sistemle bütünleşmemiş ve insani değerleri temsil eden bir simge olarak sunulur.

¹ İfigenia Triantou, Ksanadiavazontas Ton Antoni Samaraki, Oasis Yayınları, Atina 2016, s. 225.

Gerçekten de savaş ve totaliter düzenlerin masumiyeti nasıl yok ettiğini göstermek isteyen bir yazar için yazınsal nitelikli metinlerde çocuk karakter etkili bir karşılaştırma zeminidir. Masumiyet ve masumiyetin yıkımı, çocuk simgesi kullanılarak anlatılınca daha görünür ve etkileyici hâle gelir. Yazarın çocuk simgesi kullanımına ilişkin açıklamalar, makalenin “Samarakis’in Öykülerinde Çocuk İmgesi” bölümünde yer almaktadır.

İkinci Dünya Savaşı’nın ardından çağdaş Yunan edebiyatında ortaya çıkan “Savaş Sonrası Kuşak” (1945–1974), Savaş Sonrası Birinci Kuşak (1945–1955) ve Savaş Sonrası İkinci Kuşak (1955–1974) olmak üzere iki alt gruba ayrılır.² Bu kuşaklar, yalnızca tarihsel kırılmaların edebiyattaki yansımaları değildir; savaşın yol açtığı varoluşsal ve toplumsal bunalımları dillendirir, birey ve toplumun söz konusu dönemlerde yaşadığı olaylardan nasıl geçtiğine, nereye doğru evrildiğine ve olası sonuçlara dikkat çekerler.

Savaş Sonrası Birinci Kuşak yazarları, savaş deneyimine doğrudan tanıklık etmiş olmaları nedeniyle hem bireysel hem de toplumsal düzeyde yaşanan acılara ve etik sorgulamalara odaklanan bir anlatı biçimi benimsemişlerdir. Bu kuşağın yazınsal eğilimleri, İkinci Dünya Savaşı, Nazi işgali (1941–1944) ve hemen ardından gelen Yunan İç Savaşı’nın (1946–1949) yol açtığı fiziksel ve psikolojik yıkımın etkisi altında şekillenmiştir. Varoluşsal sorgulamalar, bireyin yalnızlığı, savaşın insan doğası üzerindeki yıpratıcı etkileri ve barış arayışı, bu dönemin ortak temaları arasında yer alır.³

Çağdaş Yunan edebiyatının içerik ve anlatım biçimlerinin şekillenmesinde en önemli rolü tarihsel olayların zorladığı toplumsal dönüşümler oynamıştır. Bu anlamda, savaş sonrası Yunan toplumunun kültürel dönüşümünü modernist bir yaklaşımla ve anlatı stratejilerine açık bir hümanist bakış açısıyla ele alan Antonis Samarakis’in ilk öyküleri, Savaş Sonrası Birinci Kuşak’ın belirleyici örnekleri arasında gösterilmektedir. Savaşın ardından yeniden yapılanmaya çalışan Yunan toplumu, bu yazarlar tarafından hem eleştirel bir gözle hem de insani bir duyarlılıkla temsil edilir. Bu bağlamda, monarşist-milliyetçiler ve komünistler arasında sonuçta iç savaşa neden olan siyasal çatışmaların, salt ideolojik değil, aynı

² İbrahim Kelağa Ahmet, “Geçmişten Günümüze Ana Hatlarıyla Çağdaş Yunan Hikâyeciliği”, *Balkan Edebiyatından Seçme Hikâyeler I Çağdaş Yunan Edebiyatı*, Trakya Üniversitesi Balkan Araştırma Enstitüsü Yayınları, Edirne 2022, s. 8.

³ Kostas Pappas, Antonis Samarakis To Ergo Tou, Smili Yayınları, Atina 1988, s. 8-9.

zamanda ahlaki bir sorun olarak değerlendirilmesi sağlam bir örnek olarak sunulabilir.⁴

Bu kuşağın odaklandığı edebî alanlar, aynı yıllarda Fransa'da gelişen “varoluşçu edebiyat” ile paralellikler gösterir. Albert Camus (1913-1960), Jean-Paul Sartre (1905-1980) ve Simone de Beauvoir (1908-1986) gibi yazarların eserlerinde görülen, insanın savaş sonrası anlamsızlık duygusuyla yüzleşmesi ve özgürlük kavramı etrafında şekillenen etik sorgulamalar, aynı kuşak Yunan yazarlarında da gözlemlenebilir. Örneğin Camus'nün “Yabancı” adlı romanında işlenen yabancılaşma ve vicdan meselesi, Samarakis'in metinlerinde farklı bir toplumsal bağlamda ama benzer bir insanlık sorunsalı içinde yeniden biçimlenir.⁵

Samarakis'in çocukluk ve gençlik yıllarındaki deneyimleri, hayata bakış açısını şekillendirirken aynı zamanda yazınsal eğiliminin oluşumunda da belirleyici olmuştur. 1919 doğumlu bir Yunan olarak on altı yaşına dek (1935) duydukları ve yaşadıkları Birinci Dünya Savaşı (1914-1918) ve onun yol açtığı olaylardı. 1936'da on sekiz yaşındayken Atina Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kaydoldu. İki yıl sonra, 1939'da İkinci Dünya Savaşı başladı. İki savaş arası dönemde çocuk olan bir kuşağın temsilcisi olarak Samarakis, bu dönemin ruh hâlini şu sözlerle dile getirir: “Sanki hayatımda bir boşluk varmış, sanki zamanda atlamış gibiyim”.⁶ Açarsak, 1919-1939 arası adeta yaşanmamış gibidir: yazarın çocukluğu ve o dönemin Yunanistan'ı, bir önceki savaşın hikâyesiyle yaklaşmakta olan savaş arasında sıkışıp kalmış, kendine ait bir hayat adeta yaşayamamıştır. Bu ifade, yalnızca bireysel bir hafıza kaybını değil, aynı zamanda savaşlar, işgaller ve iç çatışmalarla kuşatılmış bir tarihsel kesitin toplumsal bellekte bıraktığı yarılmayı da gözler önüne serer.

Öykülerinin çoğunda beklenmeyen ve çarpıcı sonlarla karşılaşılır; bu ani yön değişimleri, anlatının merkezine yerleşen ahlaki ve varoluşsal sorunları daha da görünür kılar.⁷ Bu yazınsal eğilim, savaş sonrası Avrupa edebiyatında sıkça karşılaşılan bir duyarlılığı da yansıtır. Nitekim aynı

⁴ Antonis Despotidis, Leksiko Neoellinikis Logotchnias. Prosopa, Erga, Revmata, Oroi, Patakis Yayınları, Atina 2008, s. 524.

⁵ Aleksis Ziras, “Apo To Aftonoito Sto Aprosdokito. Metastrofes, Metavaseis Kai Rikseis Sto Ergo Tou Antoni Samaraki”, Martiries Gia Ton Antoni Samaraki, Kastaniotis Yayınları, Atina 2000, s. 84.

⁶ Dimitris Tziogas, Antonis Samarakis Mia Diadromi Ston 20o Aiona, Fotolio Grafikes

Tehnes A.E. Yayınları, Atina 2020, s. 85.

⁷ Dimitris Daskalopoulos, İ Metapolemiki Pezografia Apo Ton Polemo Tou '40 Os Ti Diktatoria Tou '67, c. VII, Sokoli Yayınları, Atina 1988, s. 64.

dönemde Fransız edebiyatında öne çıkan Albert Camus veya Jean-Paul Sartre gibi yazarlar da benzer biçimde bireyin yalnızlığı, özgürlük arayışı ve toplumsal yabancılaşma gibi temaları işlerken, anlatı dilinde yalınlık, yoğunluk ve çarpıcılık arasında zor dengeler kurmuşlardır. Samarakis'in metinleri de bu anlamda savaş sonrası Avrupa edebiyatıyla ortak bir insani sorunsal etrafında konumlanır: Ahlaki çöküntünün ortasında insan kalabilmek.

Yazarın anlatılarında sıklıkla karşılaşılan bir diğer husus ise, bireyin içsel dünyasını belirleyen sosyal ve tarihsel bağlamın dikkatle çözülmesidir. Samarakis, karakterlerinin psikolojik derinliğini ortaya koyarken, onların maruz kaldıkları dışsal koşulları da titizlikle betimler. Bu yaklaşım, bireysel bir anlatı sunmanın ötesine geçerek okuyucuyla duygusal ve düşünsel bir bağ kurmayı amaçlar. Ona göre edebiyat, doğrudan etkileyici bir araçtan ziyade, yavaş ve derinden işleyen bir bilinç dönüşüm sürecidir; dolayısıyla yazarın görevi, okuyucunun bu dönüşüm sürecine umut dolu bir çıkış önerisiyle eşlik edebilmesini sağlamaktır.⁸

Antonis Samarakis'in Yaşamı ve Edebi Yolculuğu

Antonis Samarakis, 1919 yılında Atina'da, orta sınıf bir ailenin çocuğu olarak doğdu. Yunanistan'da o dönemde Birinci Dünya Savaşı'nın getirdiği sıkıntıların yanı sıra siyasi belirsizlik, ekonomik çöküntü ve yeni bir savaş tehdidinden kaynaklanan korku yaşanmaktaydı. Samarakis'in çocukluğu böylesi krizlerin damga vurduğu bir ortamda geçti. Samarakis yirmi yaşındayken, Yunanistan'ın Nazi Almanya'sı tarafından işgal edildiği İkinci Dünya Savaşı (1939-1945) patladı.

Gençliğinin bir bölümünü Metaksas diktatörlüğü (1936-1941) altında yaşadı. Atina Üniversitesi'nde hukuk eğitimi aldı (1937-1941). 1935 yılında memur olarak girdiği Yunanistan Çalışma Bakanlığı'ndan Metaksas diktatörlüğünü protesto amacıyla istifa etti.⁹ Şüphesiz, genç bir hukukçu olarak otoriter bir rejim altında kısa bir süre memuriyet deneyimi yaşaması hem bir birey hem de bir yazar olarak baskıcı yönetimlere karşı direnişinin başlangıç noktası sayılabilir.

İki dünya savaşı arasında doğmuş olması, onun çocukluk yıllarının çalkantılı ve belirsizliklerle dolu olacağının adeta bir garantisi gibidir. Yazar, çocukluk döneminde yaşadığı deneyimlerin kendisi için bir tür bilgelik kaynağı olduğunu, onları adeta hayatın öğreticiliğini üstlenen semboller olarak gördüğünü söyler.¹⁰ İnsanların yaşadığı acı ve

⁸ Triantou, a.g.e., s. 241-244.

⁹ Daskalopoulos, a.g.e., s. 54.

¹⁰ Antonis Samarakis, Aftoviografia 1919- , Apanta, c. II, Psihogios Yayınları, Atina 2020, s. 283-284.

kırılganlıklara karşı daha çocuk yaşta olağanüstü bir duyarlılık geliştirmesinin nedeni yalnızca karakteri değil, aynı zamanda yaşadıklarıdır da. Samarakis'in duyarlılığı onun iç dünyasını derinleştirmiş, bir yazar olarak insanın varoluşsal durumuna ilişkin özgün bir yazınsal tarz oluşturmaya yol açmıştır. Samarakis çocukluk döneminde yaşadıklarından sonra dünyaya küsmemiş, daha iyi bir geleceğe dair umudunu yitirmemiştir.¹¹

Samarakis'in, otobiyografik anlatılarında çocukların gözlem gücünün sıklıkla hafife alındığını eleştirmesi, "Çocuktur, anlamaz" biçimindeki yaygın genel-geçer söylemin ciddi bir yanılgıya dayandığını vurgulaması da büyük olasılıkla kendi çocukluğundaki deneyimleri bilinç düzeyinde kavrayabilmiş ve unutmamış olmasından kaynaklanmaktadır. Yazar, çocuğun toplumsal olaylara ve insani adaletsizliklere dair farkındalığının küçümsenmemesi gerektiğini sık sık vurgular. Nitekim çok küçük yaşlarda kaleme aldığı metinler bu iddiasını somutlaştırmaktadır. Özellikle dönemin siyasal ve toplumsal eşitsizliklerine karşı duyduğu içsel isyan, daha çocukken yazdığı şiirlerine açık biçimde yansımıştır. On yaşında ilk şiirini kaleme alarak edebiyatla tanışan Samarakis'in, on üç yaşında yazdığı *Ölüm* başlıklı şiiri *Ksekinima* dergisinde yayımlanmıştır.¹²

Samarakis ortaöğrenimini edebi etkinlikler açısından faal bir eğitim kurumu olan ve yazarlık yolculuğunun gelişiminde önemli rol oynamış dönemin seçkin devlet okulu Varvakeio'da tamamlamıştır.¹³ Varvakeio mezunları arasında yer alan Yunanistan eski Başbakan Yardımcısı Theodoros Pangalos (1938-2023) okulu şöyle tanımlamaktadır: "*En önemlisi Yunancayı iyi öğrendik... Varvakeio köken ya da paraya dayalı aristokratik bir okul asla değildi. Belki de zekâ ve çaba demek olan ruhun 'elit' bir okuluydu.*"¹⁴

1935 yılında Çalışma Bakanlığı'nda göreve başlayan yazar, 1936 yılında Metaksas diktatörlüğünün başlamasının ardından görevinden istifa etmiş; 1945 yılında yeniden bakanlıktaki görevine dönerek 1963 yılına kadar burada çalışmaya devam etmiştir. Göç ve çalışma sorunlarına ilişkin birçok uluslararası kongrede Yunanistan'ı temsil eder ve UNESCO'nun Yunanistan temsilcisi olarak, Afrika ülkelerinde yaşanan sorunları ve açlıktan ölmek üzere olan çocuklara insani yardım ulaştırma konularıyla

¹¹ Tziovas, a.g.e., s. 52.

¹² Samarakis, a.g.e., s. 285-289.

¹³ Tziovas, a.g.e., s. 60-64.

¹⁴ Theodoros Pagkalos, "Shetika Me To Varvakeio", Web: [Σητικά με το Βαρβάκειο – Σύλλογος Αποφοίτων Βαρβακείου Σχολής \(varvakio.gr\)](http://www.varvakio.gr), 2015, Erişim: 28.04.2025.

ilgilenir.¹⁵ Samarakis, UNICEF tarafından 1989 yılında Dünya Çocukları İyi Niyet Elçisi, 1991 yılında ise Sınır Tanımayan Doktorlar Örgütü'nün manevi elçisi ilan edilmiştir.¹⁶ Bu bağlamda, Samarakis'in çocuklara olan duyarlılığının yalnızca edebiyat alanıyla sınırlı kalmadığı, aynı zamanda insani ve sosyal sorumluluğa dönüştüğü de görülmektedir.

1954 yılında, yayımladığı *Umut Aranıyor* adlı öykü derlemesiyle geniş bir okuyucu kitlesine ulaşan yazar, eserlerinde sıcaklık, sevgi ve insani değerleri ön planda tutmaktadır. Edebiyat yolculuğunda yalnızca Yunanistan'da değil, uluslararası alanda da tanınmış ve eserleriyle önemli bir şöhrete kavuşmuştur. *Yanlış ve Tehlike İşareti* adlı romanları, *Umut Aranıyor*, *Reddediyorum* ve *Pasaport* adlı öykü derlemeleri, en çok baskı yapan yapıtları arasında yer almaktadır. Eserleri; 1962'de Devlet Öykü Ödülü, 1966'da On İki'lerin Roman Ödülü, 1970'te Fransa'da Büyük Polisiye Edebiyat Ödülü ve 1982'de Evropalia Edebiyat Ödülü gibi önemli ödüller almıştır. Ayrıca, eserleri 30'dan fazla dile çevrilerek birçok ülkede 83 yayınevi tarafından basılmıştır.¹⁷ Yazarın, *Umut Aranıyor*, *Pasaport* ve *Kontra* adlı öykü derlemeleri ile *Yanlış ve Tehlike Kolu* başlıklı romanları da Türkçeye çevrilmiş; böylece toplumsal ve bireysel temaları ele alan anlatıları Türk okurlarıyla buluşarak yazarın uluslararası edebi etkisi pekişmiştir.

Samarakis, eserlerinde, modern dünyanın kaygılarını dile getirirken, yalın fakat büyüleyici bir dil kullanarak okuyucunun ilgisini kesintisiz kendinde tutan bir anlatım becerisine sahiptir. Bazen, anlatı dilindeki detaycılığı ve kullandığı sarkazm unsurları eleştirilere neden olsa da bu unsurlar, daha iyi bir gelecek umuduyla çıktığı yolda, inancının sarsılması sonucu içinde saklayamadığı isyanın gün yüzüne çıkan yansımalarıdır.

Karantonis, yazarın üslubunu değerlendirirken “*Modern insanın hassasiyetinin, çağın sunduğu acı ve üzüntü nedeniyle giderek köreldiğini ve bunun geri dönülmez bir psikolojik gerçek*” olduğunu belirtmiştir. Karantonis, bu hassasiyetin yitirilmesinin, insanlığın olaylara karşı kayıtsızlaşmasına neden olabileceğini ifade eder. Ancak, Samarakis, bu konudaki farkındalığıyla, eserlerinde gerçeği olduğu gibi sunmanın yanı

¹⁵ Daskalopoulos, a.g.e., s. 54.

¹⁶ Panagiotis D. Mastrodimitris, “İ Anthropistiki Drasi Tou Antoni Samaraki Os Politi Kai Os

Logotegni”, Apo Ti Logotehnia Sti Filologia Themata Tis Neoellinikis Logotehnia Kai Tis

Spoudis Tis, Domos Yayınları, Atina 2010, s. 12.

¹⁷ Alekou Koutsoukali, İstoria Tis Ellinikis Logotehnia Apo Tin Arhaiotita Mehri Simera Apo İstoriikoilistiki Skopia. c. III, Iolkos Yayınları, Atina 1989, s. 14.

sıra, yaşama daha derin bir anlam katmaya çalışır ve umudun gücünü canlı tutmaya çabalar.¹⁸

Umut kavramı insanı geleceğe taşıyan bir duygudur. İnsanın varoluşuyla özdeşleşen bu kavram, kişinin yaşamında gerçekleşmesini istediği iyi olaylara yönelik duyduğu arzuyu ifade eder. Samarakis de geleceğe dair olan umudunu: “*Όσο υπάρχει ανησυχία στον κόσμο μας, υπάρχει ελπίδα*”¹⁹ (Dünyamızda kaygı olduğu sürece umut vardır) diyerek ifade eder.

Umut ve umutsuzluk, bireyin hayata bakış açısına, beklentilerine ve değerlerine göre değişiklik göstermekte olup, toplumsal ve kültürel faktörlerle şekillenmektedir. Bir bireyin iyi bir yaşama sahip olması, hedefleri ve beklentileri ile bağlantılı olarak, içinde yaşadığı kültür ve değerler üzerinden belirlenmektedir.²⁰ Samarakis'in yaşamında olduğu gibi, seçim yapma özgürlüğünün olmadığı ya da sınırlı olduğu savaş sonrası dönemde, umut ve umutsuzluk duygusu birbiriyle örtüşmektedir.

Savaş sonrası çıkmazda bulunan insanın yaşadığı umutsuzluğa karşı geliştirdiği duyarlılık sayesinde Samarakis, içsel bir zorunlulukla bu ortam içinde umutlu bir çıkış noktası bulma çabasıdadır. *Umut Aranıyor* derlemesinde yer alan öykülerin kahramanları, dış etkenler ve insanlık dışı bir gerçekliğin baskısı altında ezilen insanlardır. Bu insanlar, yaşadıkları olumsuzluklara rağmen, içlerinde insanlığı ve umudu barındıran bir direnç gösterirler. Bu, onların içsel deneyimlerinin ve dönüşümlerinin temelini oluşturur. Böylelikle yazar, okura, düşünsel ve bireysel özgürlüğün gerçekleştiği bir bilinç ve hümanist değerlerle bezeli bir dünya sunar.²¹

Savaşın izlerini taşıyan öykülerinde, toplumsal bir bilinç oluşturmaya amaç edinen yazar, umudun kurtarılması ile, alt üst olan her şeye karşı çıkarak, kabullenişe karşı direnir. Böylelikle, gerçekliğin boyunduruğuna karşı hayali bir çıkış yolu açar ve okuru beklenmeyene doğru götüren bir geçit

¹⁸ Antreas Karantonis, 24 Sighronoi Pezografoi, Nikodimos Yayınları, Atina 1978, s. 120.

¹⁹ Foteini Sitara, “Antonis Samarakis Enas Sighronos Oumanistis Í Aksia Tou Anthropolou Kai Tou Anthropismou Sta Diigimata Tou Antoni Samaraki”, Web: [PDF\) ANTΩNHΣ ΣΑΜΑΠΑΚΗΣ \(academia.edu\)](https://pdf.antwnhs.samapakhs.academia.edu), s. 1, Erişim: 20.04.2025.

²⁰ Meral Ağır, “Yaşam Kalitesi, Değerler ve Umut-Umutsuzluk”, Marmara Sosyal

Araştırmalar Dergisi, sy. 11, 2017, s. 85.

²¹ Panagiotis D. Mastrodimitris, “Í Dinamiki Tis Eleftherias Sto Ergo Tou Antoni Samaraki”,

Martiries Gia Ton Antoni Samaraki, Kastaniotis Yayınları, Atina 2000, s. 120-124.

sunar.²² Edebi yolcuğunun başlangıcından itibaren yazar, umudu arayan eserleriyle öne çıkar. Ona göre, insanlığa duyulan kaygı sürdürükçe, umut da varlığını koruyacaktır.²³

1999 yılında Samarakis'e Yanya ve Patra Üniversiteleri tarafından Fahri Doktora unvanı verilir. 2003 yılında Atina'da vefat eden yazarın bedeni vasiyeti doğrultusunda, tıbbi araştırmalarda kullanılmak üzere Atina Üniversitesi Tıp Fakültesine bağışlanmıştır.²⁴ Samarakis'in bu kişisel tercihinin edebiyatının yanı sıra, hayatında da birçok örneğine rastladığımız "insanlığa faydalı olma, katkı sunma, hayatın devamlılığına duyulan umut" gibi insani değerlerle örtüştüğünü ve tutarlı bir çizgi sergilediğini söyleyebiliriz.

Samarakis'in Öykülerinde Çocuk İmgesi

Çocuk ve çocukluk, sosyal ve kültürel yapı taşlarının zemininde şekillenmektedir. Çocuğun kimliği ve karakteri içinde bulunduğu toplumun -merkezde ailenin- yapısına uygun şekilde oluşur.²⁵ Çocuğun, değerlerinin ve davranış biçimlerinin oluşmasında içinde bulunduğu sosyal çevre ve kültür temel rol oynamaktadır. 1989 yılında Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre, her birey on sekiz yaşına gelene kadar çocuk olarak kabul edilmektedir.²⁶ Bu evrensel tanım, çocuğu fiziksel olarak bir yaş sınırına dahil etmenin yanı sıra hak sahibi bir özne olarak da tanımlamaktadır.

Samarakis, çocuklara birey olarak önem vermenin yanı sıra, onları toplumsal dönüşümün ve daha iyi bir geleceğin simgesi olarak görmektedir. Bu düşüncesini, çocuklara ve gençlere söz sahibi olacakları ve fikirlerini özgürce paylaşabilecekleri bir Gençlik Meclisi kurulması için öncülük ederek hayata geçirmiş ve bu meclisin ilk başkanlığını yürütmüştür.²⁷

Çocuk karakter, dil, kültür ya da siyaset fark etmeksizin her okurda empati uyandırabilecek evrensel bir figürdür. Samarakis'in insan haklarını ve değerlerini savunma amacı düşünüldüğünde, çocukları merkeze alması

²² Ziras, a.g.e., s. 92.

²³ Mihalis G. Meraklis, "Anisihia gia tin İsihia. Ena Thema kai Dio Parallages sto Ergo tou Antoni Samaraki", Martiries Gia Ton Antoni Samaraki, Kastaniotis Yayınları, Atina 2000, s. 129.

²⁴ Tziovas, a.g.e., s. 126.

²⁵ Mustafa Ruhi Şirin, "Çocuk ve Çocukluk: Kültürel ve Sosyolojik Boyut", Çocuk ve Medeniyet Dergisi, sy. 1, 2017, s. 5-8.

²⁶ Umut C. Karadoğan, "Çocuk ve Çocukluk" Kavramının Tarihsel Süreçte Değerlendirilmesi", Çocuk ve Medeniyet Dergisi, c. IV/ sy. 7, 2019, s. 196.

²⁷ Tziovas, a.g.e., s. 125.

okurla doğrudan bağ kurabilmek adına bilinçli bir tercihtir. Çocuk, sadece bugünün değil, geleceğin de sembolüdür. Samarakis için savaşın ya da baskıcı düzenlerin esas kurbanı, gelecektir. Çocuğun kaybı, bir halkın, bir insanlığın geleceğinin de kaybıdır. Samarakis'in dünyasında çocuk, insan ruhunun saf ve doğal direniş biçimini de temsil eder. Toplumsal baskılara, anlamsız şiddete ya da bürokratik soğukluğa karşı çocuğun tepkisi (susmak, anlamamak, hayal kurmak, kaçmak) aynı zamanda bir direniş biçimidir. Bu, doğrudan politik değil ama ahlaki bir direniştir.

“Ebedi Genç”²⁸ olarak nitelendirilen yazarın, çocukluk anıları ve deneyimleri neticesinde geliştirdiği duyarlılık edebi kişiliğinde merkezi bir rol oynamaktadır. Yazarın yaşadığı dönemin yansıması olarak kabul edilen bir eserin anlaşılması için, eserin yazıldığı dönemin de anlaşılması gerekmektedir.²⁹ Bu bağlamda, çocukluk yılları, savaşların (İkinci Dünya Savaşı, Yunan İç Savaşı) yaşandığı zorlu dönemlerde şekillenen Samarakis'in, eserleri savaş sonrası edebiyatı ya da tanıklık edebiyatı üzerinden değerlendirildiğinde daha da anlam kazanacaktır.

20. yüzyıldan itibaren, özellikle İkinci Dünya Savaşı'nın ardından kaleme alınan eserlerde, bu dönemi yaşamış insanların tanıklık ettiği acılar, edebiyat aracılığıyla tarihsel bir perspektifle aktarılmaktadır.³⁰ Tanıklık edebiyatı olarak bilinen bu edebi tür, büyük toplumsal travmalar ve savaşlarla doğrudan ilişkilidir. Savaştan sağ kurtulanlar, savaş anılarını ve deneyimlerini aktarmayı, bu tanıklığı canlı tutmak adına bir gereklilik olarak görmektedirler. Böylelikle, tanık-yazar, eserinde geçmişin izlerini yeniden kaleme alarak unutmaya karşı bir direniş ortaya koyar ve kendi gerçekliğini geleceğe taşır.³¹ Böylelikle, İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemin neden olduğu endişe ve çelişkiler bütüncül bir şekilde ifade edilir. Samarakis kullandığı dil ve üslupla, vermek istediği mesajı daha dolu bir şekilde sunar. Bu durum, bazen hikâyeyi ağırlaştırırsa da eserleri dönemin en açıklayıcı belgeleri niteliğini taşımaktadır.³²

²⁸ Tziovas, a.g.e., s. 46.

²⁹ Bayram Baş, Firdevs Kapusioğlu, “Sonun Odaklı Çocuk edebiyatına Farklı Açılardan Bakmak: Genetik, Metinden Metine, Biçimsel, Dönüşümsel ve Sosyokültürel Eleştiri”, Türkbiçim, sy. 46, 2023, s. 159.

³⁰ Servet Gündoğdu, “Tarihselciliğin ve Formalizmin Ötesinde Edebiyatın Tanıklığı”. Milet ve Nihal 16/2, 2019, s. 381-382.

³¹ İpek Gürkan, İkinci Dünya Savaşı Filmlerinde Çocuk Karakterlerin Tanık Olma Deneyimleri, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı, 2018, s. 29.

³² Vasos Varikas, “Sighrones Martiries. Antoni Samarakis: Amoumai (Diigimata)”, Siggrafeis Kai Keimena A' 1961-1965, Ermis Yayınları, Atina 1975, s. 54-56.

Edebi eserlerde kurgulanan karakter, hikâyenin dinamiğini oluşturan, anlatıyı şekillendiren bir görev üstlenmektedir. Bir yandan kurgudaki bağlantıyı sağlarken, diğer yandan yazarın düşüncelerini aktaran bir kişi-yapı taşı oluşturmaktadır.³³ Samarakis'in eserlerinde yarattığı karakterler de bu bağlamda önem taşımaktadır.

Çocukların kahraman olduğu edebi metinlerde, çocukluk çağının masum olduğu için korunması gerektiği görüşü de ortaya çıkmaktadır. Çocuk, kötülüğü tanımaz bu nedenle saflığın evrensel sembolü haline gelir.³⁴ Bazen de toplumsal koşullar nedeniyle çocuk olumsuz deneyimlere maruz kalır. Toplumsal yapı nedeniyle kendini yadsır ve gerçekliğin acı yüzüyle karşılaşır. Toplumsal bütünün kişisel kaygıyla sentezlenişi yeni bir bakış açısı arayışıyla olayların dinamik bir şekilde ele alınması bağlamında ortaya çıkar.³⁵ Bu unsurlar, Samarakis'in eserlerinde yoğun olarak göze çarpmaktadır. Böylesi travmatik dönemlerin etkilerinin çocuk üzerinden dile getirilmesi eserin trajedi etkisini artıran bir tercih olmaktadır.³⁶

Çocuk, doğası gereği sahip olduğu merak duygusuyla öğrenmeye açık ve isteklidir. Hissettiği olumlu veya olumsuz duyguları kolaylıkla aktarabilen bir varlıktır. Böylelikle, çocuk figürü, edebi eserlerde anlamın yaratılmasında, duygu ve davranışın yansıtılmasında aracıya gereksinim duymaz.³⁷ Bu bağlamda, ancak çocuğun içsel dünyasını, algısını, gelişim özelliklerini keşfedebilen bir yazar, onu doğru bir gerçeklikte sunabilir. Bunun için de yazarın önce kendi dünyasını çözümlemesi gerekmektedir.³⁸ Samarakis, çocukluk yıllarının, kişinin içsel dünyasını şekillendiren en önemli etken olduğunu belirterek, bunu eserlerine ustalıkla yansıtmaktadır. Yazar, çocukların savaşıardan, yıkımlardan ve her türlü toplumsal felaketten uzak, daha adil ve insani bir dünyada yaşama hakkına sahip

³³ Evren Karataş, “Çocuk Edebiyatında “Karakter” Kavramı”, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sy. 33, 2014, s. 65-76.

³⁴ Meni Kanatsouli, “Horoi Simvolikoi Kai “Hores” Simvolikes Se Keimena Paidikis Logotehnias”, Grammata Kai Tehnes Dergisi, sy. 77, Sokolis Yayınları, Atina 1996, s. 31-32.

³⁵ Giannis Papadatos, “İ Sighroni Elliniki Paidiki Logotehnia. Oi Taseis, Ta Erga, Oi Dimiourgoi”, Grammata Kai Tehnes Dergisi, sy. 77, Sokolis Yayınları, Atina 1996, s. 18.

³⁶ Murat Özşahin, “Modern Edebiyat ve Sosyal Eleştiri Bağlamında Çocuk Teması”, Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi, c. IX/ sy. 1, 2024, s. 287.

³⁷ Gürkan, a.g.e., s. 94-96.

³⁸ Şirin, “Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı Edebiyatın Amacı ve İşlevi”, Türk Dili Dergisi, c. CIX/ sy. 780, 2016, s. 18.

oldukları düşüncesini eserlerinin merkezine yerleştirir. Bu bağlamda, çocukluk yalnızca bireysel bir gelişim evresi değil, aynı zamanda geleceğin etik ve toplumsal temellerinin şekillendiği bir alan olarak ele alınır. Sonuçta “büyükler” ile “küçükler” arasındaki ilişkiler temelinde, Samarakis, yetişkinlerin, çocuğun duygusal gelişimini destekleyecek bir ortam yaratmakla yükümlü olduğunu vurgular; bu ortam ise çocuğun varoluşunu koşulsuzca kabul eden ve ona kendini ifade etme imkânı tanıyan bir toplumsal atmosferi gerektirir.³⁹ Sonuç olarak, çocuk figürü Samarakis'in ahlaki ve siyasal eleştirisinin merkezinde yer alır. Onun öykülerindeki çocuklar, savaşın sadece fiziksel değil, ruhsal ve etik düzlemde de yıkıcı etkisini gösteren sessiz tanıklardır.

Çocuğun gözünden anlatılan savaş, kahramanlık anlatıları ya da istatistiklerin arkasına gizlenen gerçek yıkımı bütün çıplaklığıyla gözler önüne serer. Samarakis'in eserlerinde, savaşın anlamsızlığı, maddi ve manevi yıkıcılığı, çocuğun perspektifinden yalın ve çarpıcı bir biçimde sergilenir. Onun eserlerinde çocuk vicdanın temsilcisi olarak öne çıkar.

***Sarışın Atlı, Bisiklet ve Savaş Hikâyesi* adlı Öykülerin Çocuk ve Umut Teması Bağlamında Değerlendirilmesi**

Samarakis, *Sarışın Atlı, Bisiklet ve Savaş Hikâyesi* adlı öykülerinde hikâyeyi çocuk kahramanlar üzerinden oluşturmaktadır. Üç öykü de 1954 yılında yayımlanan *Umut Aranıyor* adlı derlemesinde yer almaktadır. On iki öyküden oluşan bu derlemenin başlığı dahi yazarın içindeki çılgılığı yansıtabilecek niteliktedir. Çıkmaza girmiş bir dünyada, umutsuzluğun çözümü olarak sunulan umut ve sarsılan inancın inkâra dönüşmesi temalarının etrafında şekillenen bu öyküler içerdikleri hümanist unsurlarla temelde varmak istedikleri sona başarıyla ulaşmaktadır.

Samarakis, *Sarışın Atlı* ve *Bisiklet* adlı öykülerinde kendi çocukluğuna nüfuz etmekte ve çocuğu kaybolan saflığın sembolü olarak görmektedir. *Savaş Hikâyesi* öyküsünde ise, çocuk, geleceğe dair umudu ve insanların geleceğin inşasındaki sorumluluğunu simgelemektedir.⁴⁰

Sarışın Atlı

Derlemenin ilk öyküsü olan *Sarışın Atlı*'da hikâye, çocukluk yılları aracılığıyla içsel yolculuğa çıkan bir yetişkin üzerinden kurgulanmaktadır. Öykünün kahramanı bindiği otobüsün koltuğunda unutulmuş *Çocukların Dünyası* adlı bir dergi bulur;

³⁹ Triantou, a.g.e., s. 239-240.

⁴⁰ Panagiotis Moullas, *Gia Tin Metapolemiki Mas Pezografia Kritikes Diathesis*, Stigmi Yayınları, Atina 1989, s. 16.

“Εριξε μια ματιά στο πολύχρωμο εξώφυλλο. Παρίστανε έναν καουμποί να καλπάζει πάνω σ’ένα άσπρο άλογο. Από κάτω έγραφε: <Παρακολουθήστε το καινούργιο μας μυθιστόρημα «Περιπέτεια στο Φαρ Ουέστ», που αρχίζει σ’αυτό το τεύχος>... Έβγαине κάθε Σάββατο, έγραφε στο εξώφυλλο. Ήτανε το τελευταίο τεύχος, τα φύλλα άκοπα. Δεν ήξερε τι να το κάνει. Δεν είχε παιδιά, δεκατέσσερα χρόνια παντρεμένος...”⁴¹ (Renkli kapağa şöyle bir göz attı. Beyaz atın üzerinde dört nala giden bir kovboyun resmi vardı. Altında şöyle yazıyordu: “Bu sayıda başlayan yeni hikâyemiz ‘Far West’te Macera’yı takip ediniz. Kapaakta her Cumartesi çıktığı da yazılıydı. Elindeki son sayıydı, henüz sayfaları bile açılmamıştı. Onu ne yapacağını bilmiyordu. On dört yıldır evliydi, hiç çocuğı olmamıştı...)”⁴²

Kahraman, bu dergiyi okudukça, etrafındaki her şey farklı bir anlam kazanır; bir yandan cesaret ve güç kazanırken diğer yandan umut ve ışık dolu bir dönüşüm yolculuğına çıkar.

Çocukların, doğaları gereğı içinde bulundukları dünyayı yetişkinlerden farklı algıladıklarına ilişkin görüşünü yazar şu sözlerle ortaya koyar;

“Διαβάζοντας τον Κόσμο των παιδιών είχε ξαναβρεί τον κόσμο των παιδιών. Έναν κόσμο που ήταν τόσο αλλιώτικος από τον κόσμο των μεγάλων!”⁴³ (Çocukların Dünyası’nı okurken çocukların dünyasını yeniden keşfetmişti. Büyüklerin dünyasından bu kadar farklı olan dünyayı)⁴⁴

Kahramanın içindeki değişim, öyküde tekrar eden şu cümlelerle vurgulanmaktadır;

“Κάτι είχε συμβεί μέσα του από κείνη τη νύχτα. Κάτι είχε αλλάξει.”⁴⁵ (O geceden sonra içinde bir şeyler hissetti. Sanki bir şeyler değişmişti.)⁴⁶

Kendisini çocuk yaşta göstererek, dergiyi Sarışın Atlı rumuzla gönderdiği düzyazı şiiri yayımlanınca çocuksu bir sevinç yaşar;

⁴¹ Samarakis, Ksanthos İppotis Ziteitai Elpis Apanta, c. I, Psihogios Yayınları, Atina 2020, s. 11-12.

⁴² Samarakis, Umudun Aranyor, çev. Kornelia Çevik Bayvertyan, Cem Yayınları, İstanbul, 1991, s. 7.

⁴³ Samarakis, a.g.e., s. 14.

⁴⁴ Bayvertyan, a.g.e., s. 9.

⁴⁵ Samarakis, a.g.e., s. 14.

⁴⁶ Bayvertyan, a.g.e., s. 9.

“Του το δημοσιέψανε το πεζοτράγουδο. Τί χαρά που ένιωσε!”⁴⁷
(Şiirini yayımladılar Ne çok sevinmişti!)⁴⁸

Çocuk yazarların bir araya geleceği dergi etkinliğine aldığı davetle kahraman, içsel bir çelişkiye düşer. İçindeki güçlü isteğe karşı koyamayarak gittiği davette, kendini tanıtınca, çocuklar, onun Sarışın Atlı olduğunu düşünemez;

“Δε θα ρθει; ...Τί κρίμα!”⁴⁹ (Gelmeyecek mi? ...Ne yazık!)⁵⁰

Çocukların bu tepkisi karşısında, kahraman büyük bir hayal kırıklığıyla oradan ayrılır;

“... τράβηξε μες στη σκοτεινή νύχτα, τα χέρια του ήτανε άδεια τώρα, το στήθος του άδειο τώρα.”⁵¹ (...gecenin karanlığında ilerledi. Şimdi elleri ve kalbi boştu.)⁵²

Çocukların dünyasını keşfettikçe, kendi çocukluğunu yeniden hatırlayan kahramanın tekdüze giden hayatı, onu umut dolu bir serüvene çıkararak ona yaşam kaynağı sunar.⁵³ Toplumsal ve kişisel yabancılaşma Samarakis'in bu kahramanında tavan yapar. Yazar, sadece toplumsal değil kendi içinde de yalnız ve anlamsız kalmış bir insanın profilini sadece birkaç sayfada betimlerken okuyucuyu derin bir içsel muhasebe alanına iter.

Bisiklet

Bisiklet adlı öykünün kahramanı 15 yaşında bir çocuktur. Yoksul bir ailede büyüyen çocuk, işgal döneminde babasını kaybetmiş, annesi ve tekerlekli sandalyede yaşamını sürdüren dedesiyle birlikte yaşar. Küçük yaşlardan beri çalışmak zorunda olan çocuğun en büyük hayali bir bisiklete sahip olmaktır. Çocuk için bisiklet yalnızca bir ulaşım aracı değil, aynı zamanda özgürlüğün ve hayallerin somut bir karşılığıdır. Bu hayalini gerçekleştirmek için, hayattaki birçok güzellikten mahrum kalarak çalışır. Kahramanın zor koşullara rağmen çocukluğunu ve hayallerini gerçekleştirme umudu dikkat çeken unsurlardır.

Öykü, umut barındıran bir cümleyle başlar;

⁴⁷ Samarakis, a.g.e., s. 15.

⁴⁸ Bayvertyan, a.g.e., s. 10.

⁴⁹ Samarakis, a.g.e., s. 17.

⁵⁰ Bayvertyan, a.g.e., s. 12.

⁵¹ Samarakis, a.g.e., s. 17.

⁵² Bayvertyan, a.g.e., s. 12.

⁵³ Pappas, a.g.e., s. 24.

“Απόγευμα. Σάββατο απόγευμα, γεμάτο φως. Απρίλης.”⁵⁴ (Bir öğleden sonra. Bir cumartesi öğleden sonra güneşli bir gün. Aylardan Nisan.)⁵⁵

Bu cümleyle, doğanın uyandığı, canlandığı ve yeniden hayat bulduğu, ilkbahar mevsiminin umut dolu atmosferi betimlenmektedir.⁵⁶

İki yılın ardından çocuğun hayalini gerçekleştireceği gün gelir ve nihayet bisikletine kavuşur;

“Εκείνο το απόγευμα, είχε κάνει πραγματικότητα το μεγάλο του όνειρο: να πάρει ποδήλατο.”⁵⁷ (O öğleden sonra bir bisiklet satın alarak, en büyük hayalini gerçekleştirmişti.)⁵⁸

Bisikleti görmek için mahalledeki çocuklar ve aileleri çocuğun evinin önünde toplanırlar. Herkes çocuğun mutluluğunu paylaşmaktadır. Bu durum, zorlu koşullar altında yaşamını sürdüren insanların hayatlarında bu tür sevinçlerin nadir yaşandığının göstergesidir.⁵⁹

Çocuk, coşkuyla yeni bisikleti temizler. En güzel kıyafetlerini giyer. Kalabalığın arasından bir kız bisikletin gidonuna kırmızı bir gül bırakır. Çocuğun yüzü kızarır;

“Όλα ήταν έτοιμα. Μα όχι, έλειπε κάτι, που ήρθε κείνη τη στιγμή: ένα κόκκινο τριαντάφυλλο, που το χέρι ενός κοριτσιού το έβαλε στο τιμόνι. Τα μάγουλα του αγοριού γινήκανε πιο κόκκινα κι από το τριαντάφυλλο.”⁶⁰ (Her şey hazırды. Fakat hayır, eksik bir şey vardı, o da yetişti: kızlardan birinin direksiyona yerleştirdiği kırmızı gül. Çocuğun yanakları, gülden çok kızardı.)⁶¹

Bu cümlelerle çocukluktaki duygular en saf haliyle yansıtılır. Çocuk, nihayet bisikleti sürmeye başladığında hayalini gerçekleştirmenin verdiği mutlulukla zaferini kutlamaktadır. Anlatım, bisikletin artan ritmine uygun şekilde ilerler ve görüntüler, sesler, olaylar, çocuğun bakış açısı aracılığıyla sunulur.⁶² Kalabalığın coşkusuyla, zafer sarhoşluğu yaşayan çocuk,

⁵⁴ Samarakis, To Podilato Ziteitai Elpis Apanta, c. I, Psihogios Yayınları, Atina 2020, s. 54.

⁵⁵ Bayvertyan, a.g.e., s. 47.

⁵⁶ Triantou, a.g.e., s. 66.

⁵⁷ Samarakis, a.g.e., s. 55.

⁵⁸ Bayvertyan, a.g.e., s. 48.

⁵⁹ Triantou, a.g.e., s. 66.

⁶⁰ Samarakis, a.g.e., s. 56.

⁶¹ Bayvertyan, a.g.e., s. 49.

⁶² Triantou, a.g.e., s. 66.

etrafında olup biteni fark edemez ve arkasından gelen kamyonu görmez. Bir an kırmızı gül yüzüne çarpar, bir an tüm dünya kırmızı bir gül olur;

“... ἄζαφνα ἓνα κόκκινο τριαντάφυλλο ἦρθε μπροστά στα μάτια του, ἄζαφνα οὐάκερος ο κόσμος γίνηκε ἓνα κόκκινο τριαντάφυλλο.”⁶³
(Aniden kırmızı bir gül geliverdi gözlerinin önüne. Aniden bütün dünyası kırmızı bir gül oluverdi.)⁶⁴

Bir anda, umut ve sevinç barındıran tüm unsurlar ikincil bir anlama bürünerek hikâyeyi beklenmeyen bir sona ulaştırır. Böylelikle yazar, zorlu yaşam şartlarıyla mücadele eden insanların kaderinde acıyla yüzleşmenin kaçınılmaz olduğunu vurgulamaktadır.⁶⁵ Umudun gücünü derinlemesine hissettiren bu öyküde, küçük ya da büyük hayallere ulaşma isteğinin insanı hayata bağlayan en önemli unsur olduğu gösterilmektedir. Sonu trajediyle biten bir öyküde dahi derinlemesine bir hümanizma ve hayatı her yönüyle kabul ediş sezilir. Çocuk öykünün sonunda en mutlu olduğu anda hayatını kaybeder. Samarakis, yaşamın doğasında ölümün her an var olduğuna işaret etmekle kalmaz, onların diyalektik birlikteliklerini çarpıcı sahneler kurgulayarak gösterir: Kimse hayatını beyhude yere ya da tesadüfen kaybetmez. Herkes yaşamda da ölümden de olanı yaşar.

Savaş Hikâyesi

Savaş Hikâyesi adlı öyküde üç yıldır devam eden savaşın bir kesiti sunulmaktadır. Anlatıda olağan bir savaş sahnesi, yedi-sekiz yaşlarında bir çocuğun çatışmanın ortasında belirmesiyle farklı bir boyut kazanır. Kahraman, kendi hayatını tehlikeye atarak çocuğu kurtarır ve onu güvenli bir yere götürür. Ölüm gerçeğiyle her an karşı karşıya olsa da asker için, çocuğu kurtarmış olmak içindeki umudu canlandırır;

“Ἐσῶσα τη ζωὴ ἐνός παιδιοῦ! συλλογίστηκε. Τὸ κοίταζε. Πὼς εἶχε ἀπομείνει μονάχο του μέσα στα ερείπια; Δὲν το εἶχε ρωτήσῃ τίποτα ἀκόμα. Ἦταν ἀλαφιασμένο. Τα μάτια σκοτεινά, ἀγριεμένα. Σίγουρα θὰ με προτείνουνε γιὰ μετάλλιο, σκέφτηκε. Ἐκανε ζέστη. Ἐβάλε τὸ χέρι του κι ἔτριψε τὸ στήθος του. Συλλογίστηκε τὸ σπῖτι του, τοὺς φίλους του, τὶς σπουδές του ποὺ τὶς εἶχε ἀφήσῃ στη μέση.”⁶⁶ (Bir çocuğun hayatını kurtardım! diye düşündü. Ona baktı. Nasıl tek başına yıkıntıların içinde kalmıştı? Daha hiçbir şey sormamıştı. Çocuksa ürkmüştü. Gözleri karanlık ve yabaniydi. “Kesin madalyaya aday gösterileceğim,” diye düşündü. Sıcaktı. Eliyle

⁶³ Samarakis, a.g.e., s. 57.

⁶⁴ Bayvertyan, a.g.e., s. 50.

⁶⁵ Triantou, a.g.e., s. 67.

⁶⁶ Samarakis, Polemiki İstoria Ziteitai Elpis Apanta, c. I, Psihogios Yayınları, Atina 2020, s. 70.

*göğsünü ovdu. Evini düşündü, arkadaşlarını, yarıda bıraktığı eğitimini...)*⁶⁷

Üç kez ve kısa aralıklarla tekrar eden “düşündü” sözcüğü, okuru savaşın ortasında ve ölüme son derecede yakın bir anda insanın neler düşünebileceğini düşünmeye sevk etmektedir. Bu teknik, yalnızca ritmik bir yapı oluşturmakla kalmıyor; aynı zamanda anlatının duygusal tonunu da belirginleştirmektedir.

Akabinde asker koluna aldığı yara ve yorgunluğun etkisiyle uykuya dalar. Uyanınca gördüğü manzara şudur;

*“Δεν το είδε πάνω στο κρεβάτι σαν άνοιξε τα μάτια του. Ήταν αριστερά, στη γωνία, πίσω από το μπαούλο. Έπαιζε. Έπαιζε τον πόλεμο. Είχε πάρει το πόδι της σπασμένης καρέκλας και το είχε για τουφέκι, πίσω από το μπαούλο σαν οδόφραγμα... Το είδε τώρα να μεγαλώνει, να γίνεται είκοσι χρονών, να παίζει τον πόλεμο, τον αληθινό πόλεμο, όπως τον έπαιζε κι αυτός τρία χρόνια τώρα, όπως τον παίζανε εκατομμύρια άλλοι...”*⁶⁸ (Gözlerini açtığında çocuk yatağın üzerinde değildi. Sol köşedeydi. Valizin arkasında oynuyordu. Savaşı oynuyordu. Kırık sandalyenin ayağını tüfek yapmıştı, valizi de siper. [Çocuğun] Büyüdüğünü gördü, yirmi yaşına geldiğini, savaşı oynadığını, gerçek savaşı. Üç yıl öncesinden beri kendisinin de oynadığı ve milyonlarca insanın oynadığı...)⁶⁹

205

Çocuğun büyüüp, gerçek bir savaşın içinde yer alacağı tasavvuru kahramana başka bir farkındalık sağlar. Artık “Bir çocuğun hayatını kurtardım” sözünün anlamı değişmiştir;

*“Έσωσα τη ζωή ενός παιδιού! συλλογίστηκε, μα τώρα ήταν αλλιώςτικος ο συλλογισμός του”*⁷⁰ (Bir çocuğun hayatını kurtardım! diye düşündü fakat şimdi farklıydı düşüncesi)⁷¹

Oradan geçen askerlerden bulundukları bölgede patlama olacağını öğrendiğinde duraksayıp düşünür. Hava kararmak üzeredir;

*“Ο ήλιος χαμήλωνε.”*⁷² (Güneş batmak üzereydi)⁷³

⁶⁷ Bayvertyan, a.g.e., s. 63.

⁶⁸ Samarakis, a.g.e., s. 70-71.

⁶⁹ Bayvertyan, a.g.e., s. 63.

⁷⁰ Samarakis, a.g.e., s. 71.

⁷¹ Bayvertyan, a.g.e., s. 63.

⁷² Samarakis, a.g.e., s. 71.

⁷³ Bayvertyan, a.g.e., s. 64.

Bu cümleyle umudun umutsuzluğa dönüşmesi simgelenmektedir. Kahraman, gelecekte de düzenin değişmeyeceğine dair olan inancı nedeniyle çocuğu kaderine terk ederek oradan ayrılır.

Yazar, çocukluk yıllarından beri savaş konusunun onu düşündürdüğünü şu sözlerle ifade eder: *“Yüzyıllardır insanların hayatında savaş “varlığını” sürdürerek, kan dökmeye, kurban vermeye ve acı yaşatmaya devam etmektedir. Her seferinde farklı bir sebeple ortaya çıksa da sonuçta insanı insana karşı getirmektedir. Neden? Ne için?”*⁷⁴

Yazarın savaş hakkındaki bu görüşü doğrultusunda, öyküdeki çocuk figürünün geleceğe dair umudu temsil ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Çocuk figürünün umut duygusuyla bağlantılı olarak sunulması gelecekte savaşların sona ereceğine olan inancını, insanların özgürlüğünü ve kurtuluşunu ifade etmektedir. Ancak, yazarın yaşamındaki olumsuz deneyimler, gerçeklikte acının bir şekilde varlığını sürdürdüğü görüşü çalışmada yer alan üç öyküde de beklenmedik, “kötü” bir sonla karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç

Çalışmada yer alan *Sarışın Atlı, Bisiklet ve Savaş Hikâyesi* adlı öykülerde çocuk karakterler, olay örgüsünü başlatan ve dönüştüren temel aktörlerdir. Bu bağlamda çocuk ve çocukluk çağı, umut barındıran doğasıyla değişimin ve dönüşümün öncüsü olmaktadır. Anlatıda sadece bir figür olarak değil, aynı zamanda varoluşsal bir simge olarak çocuk yaratılışındaki saflıkla, umut temsiline dönüşmektedir. Özellikle, savaşın yarattığı toplumsal değişim dönemlerinde, çocuk, yeni bir başlangıcın ve daha iyi bir geleceğin sembolü haline gelmektedir. Kültürel ve ideolojik aktarımın temel nesnesi olan çocuk figürünün bu öykülerde umut metaforu olarak kurgulandığı görülmektedir.

Hümanist bir yazar olan Samarakis'in eserlerinde yankı uyandıran temel duygu insanlıktır. İnsanlığın ve dayanışmanın yanı sıra, çocuk figürünün de merkezi bir rol oynadığı görülmektedir. İnsanlığın yeniden inşa edildiği süreçte özne konumuna getirilen çocuk, bir yandan masumiyeti ve geleceğe dair umudu simgelerken, diğer yandan toplumsal ve siyasi koşulların mağduru olarak karşımıza çıkar.⁷⁵ Yazarın hümanistliği, onun insanın karanlık yönlerini görmezden gelmesine yol açmaz. Öykülerinde, yaşadığı dönemin gerçekçi koşullarına atıfta bulunarak, toplumsal ve ideolojik unsurların peşine düşer. Güvensizliğin hâkim olduğu bu yıllarda, çocukların sözlerinde, yazıp çizdiklerinde ışık dolu bir yaşam hayali

⁷⁴ Tziovas, a.g.e., s. 83.

⁷⁵ Moullas, a.g.e., s. 16.

bulunduğunu ifade eden yazar, onları geleceğin tek umudu olarak görmektedir.⁷⁶

Samarakis, öykülerinde yer verdiği çocuk figürü aracılığıyla toplumsal adaletsizliklere ve eşitsizliklere karşı direnişi ortaya koyar ve onu umudun sembolü olarak kullanır. Öykülerdeki kahramanların isimsiz olması ve tarih-zaman belirtilmemesi, hikâyeleri evrensel bir boyuta taşıyarak benzer olayların her zaman yaşanabileceğini göstermektedir. Hikâyeler durağan bir başlangıca sahipken giderek ivme kazanır ve sinematografik tasvirlerle canlı bir anlatım sağlanır. İnsani değerlerin önemi vurgulanırken, çocuk unsuru iyileştirici bir güç olarak umut duygusuyla sentezlenir.

Samarakis, her ne kadar karamsar tarihsel koşulları resmetse de yazınsal dünyasında daha iyi bir hayat ve daha insanca bir gelecek arayışını daima canlı tutar. Karakterlerinin iç dünyalarını, özellikle korku, umut ve çelişkilerini derinlemesine analiz eder. Zihinsel süreçleri doğrudan, ani ve vurucu bir teknikle ortaya çıkar—cümleleri uzatmaya, süslemeye zamanı yoktur. Anlatılarında sıkça başvurduğu sözcük ve cümle tekrarları, karakterlerin içsel çatışmalarını ve hayatta kalma mücadelelerini yoğunlaştıran bir anlatı stratejisine dönüşür. Tekrar izlenimi veren, birbirinden kopuk gibi gözükken ama birbirini tamamlayan yazılı ve gizli anlatımlar sayesinde okuyucunun karakterlerle empati kurması kolaylaşır, anlatının derinliği artar; okuyucu metnin içine çekilir. Aynı teknik ve beceri, Samarakis'in diğer eserlerinde de görülür ve onun edebi tarzının ayırt edici bir özelliğidir. Bu sayede, Samarakis'in eserleri, sadece bireysel hikâyeler anlatmakla kalmaz; aynı zamanda evrensel insanlık durumlarına dair derinlemesine ve özgün bir bakış açısı sunar.

Yazar, savaşın bıraktığı izleri yalnızca tarihsel bir yıkım olarak değil, aynı zamanda modern insanın vicdanında derin izler bırakan bir etik çöküş olarak değerlendirir. Toplumsal yabancılaşma, özgürlük arayışı ve insan onuru gibi temalar, onun öykü ve romanlarının merkezinde yer alır. Çalışmada incelenen üç öyküde, hikâye farklı konular üzerinden oluşturulsa da temelde çocuk figürü ve umut arasında kurulan bağ ortak bir unsur olarak yer almaktadır. Başlangıçta anlatıda filizlenen umut duygusu, olay örgüsünün içerisinde yerini umutsuzluğa ve olumsuz bir sona bırakır. Bu durum, karamsar bir atmosfer oluşturmaksızın, insani değerlerin önemini vurgulamayı başarır. Böylelikle, yazarın temel kaygısının umut arayışı olduğu ve bunu anlatının çıkış noktası olarak vurguladığı görülmektedir.

⁷⁶ Pappas, a.g.e., s. 139-140.

Kaynakça

- AĞIR, Meral, “Yaşam Kalitesi, Değerler ve Umut-Umitsızlık”, Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi, sy. 11, 2017, ss. 84-103.
- BAYRAM, Baş, KAPUSIZOĞLU, Firdevs, “Sorun Odaklı Çocuk Edebiyatına Farklı Açılardan Bakmak: Genetik, Metinden Metine, Biçimsel, Dönüşümsel ve Sosyokültürel Eleştiri”, Türkbilig, sy. 46, 2023, ss. 153-170.
- DASKALOPOULOS, Dimitris, *İ Metapolemiki Pezografia Apo Ton Polemo Tou '40 Os Ti Diktatoria Tou '67*, c. VII, Sokoli Yayınları, Atina 1988.
- DESPOŦİDİS, Antonis, *Leksiko Neoellinikis Logotehnias. Prosopa, Erga, Revmata, Oroï*, Patakis Yayınları, Atina 2008.
- GÜNDOĞDU, Servet, “Tarihselciliğin ve Formalizmin Ötesinde Edebiyatın Tanıklığı”, Milel ve Nihal c. 16/sy. 2, ss. 375-391.
- GÜRKAN, İpek, *İkinci Dünya Savaşı Filmlerinde Çocuk Karakterlerin Tanık Olma Deneyimleri*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı, 2018.
- KANATSOULİ, Meni, “Horoi Simvolikoi Kai “Hores” Simvolikes Se Keimena Paidikis Logotehnias”, Grammata Kai Tehnes Dergisi, sy. 77, Sokolis Yayınları, Atina 1996, ss. 31-32.
- KARADOĞAN, Umut C., ““Çocuk ve Çocukluk” Kavramının Tarihsel Süreçte Değerlendirilmesi”, Çocuk ve Medeniyet Dergisi, c. IV/ sy. 7, 2019, ss. 195-226.
- KARANTONİS, Antreas, *24 Sighronoi Pezografai*, Nikodimos Yayınları, Atina 1978.
- KARATAŞ, Evren, “Çocuk Edebiyatında “Karakter” Kavramı”, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sy. 33, 2014, ss. 60-79.
- KELAĞA AHMET, İbrahim, “Geçmişten Günümüze Ana Hatlarıyla Çağdaş Yunan Hikâyeciliği”, Balkan Edebiyatından Seçme Hikâyeler I, Çağdaş Yunan Edebiyatı, Trakya Üniversitesi Balkan Araştırma Enstitüsü Yayınları, Edirne 2022, ss. 1-10.
- KOUTSOUKALİ, Alekou, *İstoria Tis Ellinikis Logotehnias Apo Tin Arhaiotita Mehri Simera Apo İstoriokoplistiki Skopia*, c. III, Iolkos Yayınları, Atina 1989.
- MASTRODİMİTRİS, Panagiotis D., “İ Anthropistiki Drasi Tou Antoni Samaraki Os Politi Kai Os Logotehni”, Apo Ti Logotehnia Sti Filologia Themata Tis Neoellinikis Logotehnias Kai Tis Spoudis Tis, Domos Yayınları, Atina 2010, ss. 11-18.
- MASTRODİMİTRİS, Panagiotis D., “İ Dinamiki Tis Eleftherias Sto Ergo Tou Antoni Samaraki”, Martiries Gia Ton Antoni Samaraki, Kastaniotis Yayınları, Atina 2000, s. 119-126.
- MERAKLİS, Mihalis G., “Anisihia gia tin İsihia. Ena Thema kai Dio Parallages sto Ergo tou Antoni Samaraki”, Martiries Gia Ton Antoni Samaraki, Kastaniotis Yayınları, Atina 2000, ss. 127-130.
- MOULLAS, Panagiotis, *Gia Tin Metapolemiki Mas Pezografia Kritikes Diathesis*, Stigmi Yayınları, Atina 1989.
- ÖZŞAHİN, Murat, “Modern Edebiyat ve Sosyal Eleştiri Bağlamında Çocuk Teması”, Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi, c. IX/ sy. 1, 2024, ss. 272-289.
- PAPADATOS, Giannis, “İ Sighroni Elliniki Paidiki Logotehnia. Oi Taseis, Ta Erga, Oi Dimiourgoi”, Grammata Kai Tehnes Dergisi, sy. 77, Sokolis Yayınları, Atina 1996, ss. 17-21.
- PAGKALOS, Theodoros, “Shetika Me To Varvakeio”, 2015, (Erişim: [Σητικά με το Βαρβάκειο – Σύλλογος Αποφοίτων Βαρβακείου Σχολής \(varvakio.gr\)](https://www.varvakeio.gr/) Erişim Tarihi: 28.04.2025.)
- PAPPAS, Kostas, *Antonis Samarakis To Ergo Tou*, Smili Yayınları, Atina 1988.

- SAMARAKİS, Antonis, *Aftoviografia 1919-*, Apanta, c. II, Psihogios Yayınları, Atina 2020.
- SAMARAKİS, Antonis, *Ksanthos İppotis Ziteitai Elpis Apanta*, c. I, Psihogios Yayınları, Atina 2020.
- SAMARAKİS, Antonis, *Polemiki İstoria Ziteitai Elpis Apanta*, c. I, Psihogios Yayınları, Atina 2020.
- SAMARAKİS, Antonis, *To Podilato Ziteitai Elpis Apanta*, c. I, Psihogios Yayınları, Atina 2020.
- SAMARAKİS, Antonis, *Umut Aranıyor*, çev. Kornelia Çevik Bayvertyan, Cem Yayınları, İstanbul, 1991.
- SİTARA, Foteini, “*Antonis Samarakis Enas Sighronos Oumanistis Í Aksia Tou Anthropolou Kai Tou Anthropismou Sta Diigimata Tou Antoni Samarakí*”, (Erişim: [\(PDF\) ANTΩNHΣ ΣΑΜΑΡΑΚΗΣ \(academia.edu\)](#) Erişim Tarihi: 20.04.2025.), ss. 1-10.
- ŞİRİN, Mustafa Ruhi, “Çocuk ve Çocukluk: Kültürel ve Sosyolojik Boyut”, Çocuk ve Medeniyet Dergisi, sy. 1, 2017, ss. 5-13.
- ŞİRİN, Mustafa Ruhi, “Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı Edebiyatın Amacı ve İşlevi”, Türk Dili Dergisi, c. CIX/ sy. 780, 2016, ss. 12-31.
- TRİANTOU, İfigenia, *Ksanadiavazontas Ton Antoni Samaraki*, Oasis Yayınları, Atina 2016.
- TZIOVAS, Dimitris, *Antonis Samarakis Mia Diadromi Ston 20o Aiona*, Fotolio Grafikes Tehnes A.E. Yayınları, Atina 2020.
- VARİKAS, Vasos, “*Sighrones Martiries. Antoni Samarakí: Arnoumai (Diigimata)*”, Siggrafeis Kai Keimena A` 1961-1965, Ermis Yayınları, Atina 1975, ss. 54-56.
- ZİRAS, Aleksis, “*Apo To Aftonoito Sto Aprosdokito. Metastrofes, Metavaseis Kai Rikseis Sto Ergo Tou Antoni Samarakí*”, Martiries Gia Ton Antoni Samaraki, Kastaniotis Yayınları, Atina 2000, ss. 73-93.